

การประชุมสัมมนาศาสตร์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 “ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21”

วันศุกร์ ที่ 20 มกราคม 2560
ณ โรงแรมวังค์ ต่ากอเมือง จังหวัดเชียงราย

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ถนนเพชรโยธิน ต่าบลบ้านดู่ ต่ากอเมือง จังหวัดเชียงราย รหัสไปรษณีย์ 57100
โทร: (053) 702-870 ต่อ 102 อีเมล: dreemriver.2011@gmail.com

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิชาการ/บทความวิจัย
โครงการสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ ๑๓
“ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑”
แบบท้ายคำสั่งที่ ๖๖๔๗/๒๕๕๘**

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความระดับชาติ (ภายในออก)

๑. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญพรรณ วิภาวน
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี พิริยะกุล
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๔. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ลังษ์รักษ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
๕. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญกรชต์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยมหิดล
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์
ผู้ทรงคุณวุฒิ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๗. รองศาสตราจารย์ปกรณ์ภัทร จันทะใจศร
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวัฒน์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมรินทร์ เทวตา
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๑. อาจารย์ ดร.อภิสม อินทรลักษณ์
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
๑๒. อาจารย์ ดร.ปนेत โนนัยวิบูลย์
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
๑๓. อาจารย์ ดร.พลวัฒ ประพันธ์ทอง
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองงบทความระดับชาติ (ภายใน)

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร ธนาชัยชันธ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๒. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิสุทธิ์ ใจสนิท

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๓. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธุ์ วงศ์บูรณวาทย์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาหัตถศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๔. รองศาสตราจารย์พัชรา ก้อยชูสกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย คำแสน

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรรณ ไชยานันท์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชิต นางแคล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหลหล้า ทรีເການຸກູລ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รนิดา ปิงเมือง

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวิน พรมใจสา

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานี หมากฤกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์่องอาจ อินทนนิเวศ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๓. อาจารย์ ดร.สหทัย สิทธิ์เศษ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๔. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิวรัตน์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๕. อาจารย์ ดร.สุดาพร ปัญญาพุกษ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๖. อาจารย์ ดร.อนันต์ แก้วตาตีบ

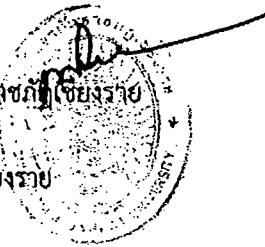
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๗. อาจารย์ ดร.สุทธิ์พร วิทยผลดุ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๘. อาจารย์ ดร.วรรณะ รัตนพงษ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๑๙. อาจารย์ ดร.สันจิรา วิชัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒๐. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ เมืองเกشم

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒๑. อาจารย์ ดร.กฤตเมธ บุญบุน

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒๒. อาจารย์ ดร.จีรนันต์ ไชยงาม นาอกษ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒๓. อาจารย์ ดร.อัญญาลักษณ์ แซ่เดียว

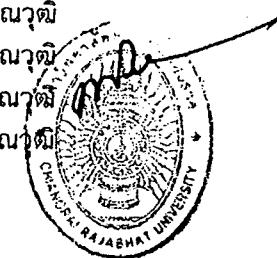
ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒๔. อาจารย์ ดร.โอม พัฒโนดี

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ
งานสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ ๑๓
“ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑”
แบบท้ายคำสั่งที่ ๖๖๔๘/๒๕๕๘

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ วงศ์บูรณนาวาทย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร ธนาชัยขันธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๓. รองศาสตราจารย์พัชรา ก้อยชุมสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัณิดา ปิงเมือง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลหล้า ตรีเอกานุกูล	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิน พรมใจสา	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. อาจารย์ ดร.พลวัฒ ประพัฒน์ทอง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๘. อาจารย์ ดร.อภิสม อินทรารักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๙. อาจารย์ ดร.ปนেต โนนัยวิบูลย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๐. อาจารย์ ดร.ปริมินทร์ อริเดช	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๑. อาจารย์ ดร.อนันต์ แก้วตาดีบ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๒. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิวรัตน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๓. อาจารย์ ดร.สุทธิชัย พิทยผลุจ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๔. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ เมืองเกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๕. อาจารย์ ดร.กรชนก สนิทวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๖. อาจารย์ ดร.จีรนันต์ ไชยงาม นอกช์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๗. อาจารย์ ดร.กฤตเมธ บุญนุ่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๘. อาจารย์ ดร.อันจิรา วิชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๙. อาจารย์ ดร.อัญญาลักษณ์ แซ่เลี้ยว	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒๐. ดร.ยุทธศิลป์ ชุมณี	ผู้ทรงคุณวุฒิ

คำสั่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ที่ ๖๖๕๐/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการจัดทำรูปเล่ม (Proceeding)
งานสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ ๑๓
“ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑”

ด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีความประสงค์แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการจัดทำรูปเล่ม (Proceeding) งานสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ ๑๓ “ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑”

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.๒๕๔๗ มหาวิทยาลัย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรูปเล่ม (Proceeding) ประกอบด้วย

๑. อาจารย์ ดร.จีรนันต์ ไชยงาม นักวิชาการ	ประธานกรรมการ
๒. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย กรรมการ	กรรมการ
๓. อาจารย์อดิวัชร์ พนาพงศ์ไพศาล กรรมการ	กรรมการ
๔. อาจารย์จำรัส พระสุนิล กรรมการ	กรรมการ
๕. อาจารย์พิพวรรณ เมืองใจ กรรมการ	กรรมการ
๖. อาจารย์ธนพัทธ์ จันท์พิพัฒ์พงศ์ กรรมการ	กรรมการ
๗. อาจารย์ด่องรัก จิตบรรเทา กรรมการและเลขานุการ	กรรมการและเลขานุการ
๘. อาจารย์ณัฐพิยา วัฒนศิริศาสตร์ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่ รวบรวมบทความวิชาการ/บทความวิจัยของผู้นำเสนอที่ผ่านการพิจารณาแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิและจัดทำรูปเล่ม (Proceeding) ให้ถูกต้องตามมาตรฐานวิชาการ

ให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถและบังเกิดผลดี ต่อทางราชการ

หัวนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ ฉันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพล อารีนิจ)
อธิการบดี

จากชawnานาสู่การเป็นผู้ประกอบการกระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกร
ชawnานาด้วยเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษา ตำบลดอนแฟก
อำเภอครชัยศรี จังหวัดนราธูรปัชญ

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹ พชรภรณ์ ศิริจันทร์² และวาสินี เกิดดอนแฟก³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะเครือข่ายเกษตรกรชawnานาและ 2) ศึกษากระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชawnานา ด้วยเครือข่ายทางสังคม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิทยาการศึกษาปราบภูมิการณ์วิทยา และมีวิธีการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก คือคุณน้อย เป็ญกุล คำผู้ก่อตั้งเครือข่ายจำหน่ายหัวไทร์เบอร์รี่ ปลดอุดารพิษ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชawnานาต้องอาศัยการรวมตัวชawnานาในตำบลดอนแฟกที่ประสบปัญหาด้านราคาข้าว และมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการพยายามที่จะสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์โดยมีปฏิสัมพันธ์เข้าใจและเปลี่ยนแปลงในเครือข่าย เพื่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นของเกษตรกรจากการเพิ่มมูลค่าของหัวไทร์เบอร์รี่ด้วยการทำเกษตรแบบอินทรีย์

คำสำคัญ : เครือข่ายสังคม เกษตรกรชawnานา ผู้ประกอบการ

¹ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบูรี, จังหวัดเพชรบูรี

เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามารถพะยะ อ. อำเภอชะอ่า จังหวัดเพชรบูรี 76120

Email: Gossip.m@hotmail.com , num_chuab@hotmail.com

² นิสิต หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ นิสิต หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

From Farmers to Entrepreneur The Process of Creating Entrepreneur Farmers with Social Networks Case Study Don Faek, Nakhon Chai Si, Nakhon Pathom

Abstract

The purpose of this study aimed 1) to study farmer social network, and 2) to investigate process for construction of the farmer entrepreneur by social networking. This research used qualitative methods with phenomenology studies, in-depth interview and a non-participant observation. The key informant was Mrs. Noi Piamthongkam who established a network for distribution of no toxic substance Rice Berry. The study revealed that the farmer entrepreneur was relied on gathered farmers in the Don Faek District who were facing with problems of rice-wholesale price, and with the same purpose in trying to make a difference creatively. The exchange interaction within the network achieved increasing revenue of farmers by value-added Rice Berries with the organic agriculture.

Keywords : Social Networking, Farmers, Entrepreneur

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำเกษตรอาชีพส่วนใหญ่จึงหนีไม่พ้นเกษตรกร ซึ่งมีจำนวนประชากรถึง 17 ล้านคนที่ทำการเกษตรจากประเทศไทย 64.5 ล้าน จึงทำให้ประเทศไทย กลายเป็นประเทศแห่งการเกษตร การทำการเกษตรส่วนใหญ่ของประเทศไทยคือ การปลูกข้าว มีจำนวนถึง 3.7 ล้านครัวเรือนในไทย และมีการส่งออกทำรายได้อันดับ 1 ของไทย โดยติดอันดับ 1 ใน 5 ของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ เพราะข้าวของไทยเป็นข้าวที่มีคุณภาพสูง และมีหลากหลายสายพันธุ์ เช่น ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวนิ่ง ข้าวเหนียว ข้าวหอมปทุมธานี ฉะนั้นาอ้าวพากวนเจืองเป็นอาชีพที่สำคัญของประเทศไทย (ข้าวและข้าวนาไทย, 2557)

ข้าวกับสังคมไทยมีคุณค่ามากกว่าการเป็นเพียงอาหารของทุกคน แต่เป็นความสำคัญเชิงวัฒนธรรมของวิถีชีวิต แต่เมื่อข้าวมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณค่ามาสู่มิติเศรษฐกิจ ในขณะที่ข้าวเป็นสินค้าส่งออกสำคัญ อันดับ 1 ของประเทศไทย แต่ชีวิตของชาวนาผู้ปลูกข้าวกลับยากลำบากมากขึ้นกว่าในอดีต ความมั่นคงทางอาหารหายไป จากที่เคยมีข้าวมีปลา กิน มาเป็นข้าวซึ่งอ่อนล้า กิน หนึ่งสินเพิ่มพูน ปราภกภารณ์ที่ดินหลุดมือ ข้าวนาไปเป็นของนายทุนและองค์กรให้กู้สินเชื่อในระบบหั้งห丫头มให้เห็นได้ไม่ยาก ศักดิ์ศรีข้าวนาซึ่งเป็นผู้ผลิตอาหารของสังคมสันคลอน เห็นได้จากข้าวนาส่วนใหญ่ไม่อยากให้ลูกหลานตนเองมีอาชีพเป็นข้าวนา เพราะความเหนื่อยยากและหมดหวังในชีวิตข้าวนาที่ประสบอยู่เป็นแรงขับให้ข้าวนาปั้งจุบันกู้หนี้ยืมสินส่งลูกหลานเรียนเพียงหวังให้เป็นเจ้าคนนายคนพันจากชีวิตข้าวนา สังคมไทยเองก็อาจกำลังล้มเหลื่องต่อความเข้าใจที่ว่า ข้าวนาคือนิตรสหายที่ทำหน้าที่ผลิตอาหารให้เรา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556)

ชาวนาผู้ปลูกข้าวเป็นอาหารให้เรา และผลิตสินค้าที่ทำรายได้ให้ประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่ง กำลังต้องเผชิญปัญหาซ้ำซ้อนหลายเรื่อง ราคาข้าวเป็นความหวังเดียวของเกษตรกรที่จะมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะวิถีการผลิตเพื่อขายได้ส่งผลให้การพึ่งพาเงินคล่อง การเกษตรเชิงพาณิชย์เสริมการใช้สารเคมีจำนวนมากในการผลิตซึ่งได้ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของอาหารตามธรรมชาติ และเพิ่มต้นทุนการทำงานของเกษตรกร อีกประการหนึ่งที่ข้าวนาเป็นผู้ผลิตข้าวที่จริง แต่กลไกการตลาดเป็นของพ่อค้าคนกลาง ซึ่งซับซ้อนมากขึ้นจากพ่อค้าในประเทศไทยเพิ่มพ่อค้าต่างประเทศในระบบตลาดโลกเข้ามาอีกด้วย ทำมกลางกระแสเศรษฐกิจปัจจุบัน

ปัญหาปัจจุบันสำคัญที่ปรากฏตามตลอดคือปัญหาราคาข้าวตกต่ำ (Alternative Agriculture Network-Esan, 2009)

ปัญหาเศรษฐกิจของชาวนาไว้ว่า รายได้ที่ไม่แน่นอน ขาดความรู้ด้านการเกษตรใหม่ รัฐบาลไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ทั่วถึง ชาวนามีหนี้สินมาก ขาดแคลนเงินทุนในการทำเกษตรกร ถูกเอารัดเอาเบรียบจากพ่อค้าคนกลาง การคุณนาคไม่สอดคล้อง เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และขาดสถาบันเครดิตและผลกระทบต่อตัวเอง กล่าวคือ เมื่อรายได้ตกต่ำลงทำให้ส่งผลกระทบต่อการลงทุนซึ่งเป็นผลให้การยังชีพของเกษตรกรชาวนาอย่างคงจะ เวียนและขึ้นอยู่กับราคากลางผลิต ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจของชาวนาไม่ควรขึ้นอยู่กับราคากลางโลก (ประดิษฐ์ มัชณิมา, 2543) ชาวนาในตำบลลดอนแฟก จึงต้องคิดหาวิธีที่จะหลุดพ้นราคาข้าวตกต่ำที่เป็นปัญหาใหญ่ของชาวนา จึงทำให้ชาวนาของตำบลลดอนแฟกมาร่วมตัวกัน ข่วยกันหาวิธีการแก้ปัญหา การระดมความคิด การต่อยอดความคิด การรวมตัวของชาวนาได้นั้น จะต้องใช้ “กระบวนการเครือข่ายทางสังคม” เข้ามาช่วยให้เกิดเป็นกลุ่มเครือข่ายชาวนาของประจำตำบล และผลประโยชน์ที่จะได้ก็จะได้กับทุกคนในกลุ่ม โดยการนำผลผลิตข้าวที่มีอยู่ ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลายของสายพันธุ์ จนทำให้เกิดเป็นผู้ประกอบการทางธุรกิจภาคเกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิตข้าว เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยเรื่องความอยู่ดีของชาวนาภายในกลุ่มเครือข่าย

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดคนสำคัญ คือ Richard Emerson โดยมีฐานคิด คือ ในเครือข่ายสังคม จะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง ที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องรวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคม หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ในปัจจุบันสถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ รวมไปถึงการศึกษาอำนาจและการพึงพาภัยในเครือข่าย (George C. Homans, 2003)

ชาวนาตำบลลดอนแฟก มีเครือญาติที่ประกอบอาชีพชาวนา และได้รับผลกระทบจากการขายข้าว ทำให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายชาวนา ที่เลี้ยงเห็นความสำคัญของเครือข่ายทางสังคม ในระดับสังคม ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล โดยแต่ละคนจะสร้างจุดเชื่อมกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อน คนคุ้นเคย เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และอื่นๆ ทำให้เกิดเป็นกลุ่มเกษตรกรชาวนา ข่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขราคาข้าวตกต่ำ โดยการพัฒนาผลผลิตที่มีอยู่มาเป็น “ข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่” ที่มีสรรพคุณหลายด้าน ทำให้เป็นที่น่าสนใจของคนที่รักษาสุขภาพ โดยที่ชาวนากลุ่มเครือข่ายจะคัดนำข้าวที่มีคุณภาพ และนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ ในแพ็คเกจที่ทันสมัย โดยใช้ขันวัตกรรมใหม่ๆ ในการผลิตแพ็คเกจที่เป็นแพ็คเกจสูญญากาศเพื่อเป็นการถนอมคุณภาพของข้าวให้อยู่คุ้งชน และมีความน่าเชื่อถือจนกลายเป็นหนึ่งในสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลโดยปัจจุบันแฟก (Dijk, 2006)

ส่งผลให้ชาวนากลุ่มนี้กลยุทธ์เป็นผู้ประกอบการ เป็นผู้ที่จัดตั้ง เครือข่ายหรือเริ่มกิจการขึ้นมาโดยผลักดันให้กิจการก้าวหน้าไป และเป็นคนที่ค่อยป้อน พลังงานให้แก่กิจการ มีบทบาทที่สำคัญที่จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ที่โดดเด่นเหนือคู่แข่งขัน อันจะเป็นบ่อเกิดของลักษณะสินค้าและบริการชนิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาเป็นกิจการ และอุตสาหกรรมชนิดต่างๆ เพื่อตอบสนองความความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคให้มากขึ้น (ธีรยุส วัฒนศุภโชค, 2542) (ปรีชา ทิเวทุต, 2536)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับจากชาวนาสู่ผู้ประกอบการ กระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคการเกษตรข้าวนาด้วยเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษา ตำบลลดอนแฟก อำเภอครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องจากชาวนาสู่ผู้ประกอบการกระบวนการ

การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
“ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21”
20 มกราคม 2560

สร้างผู้ประกอบการภาคการเกษตรชาวนาด้วยเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษา ตำบลลดອนแฟก อำเภอครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษากระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา ด้วยเครือข่ายทางสังคม
- เพื่อศึกษาถึงลักษณะเครือข่ายทางสังคมของเกษตรกรชาวนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา ด้วยเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษาตำบลลดອนแฟก อำเภอครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาสภาพความเป็นจริงของการเป็นผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา เพื่อนำข้อมูลอันจะนำไปสู่คำตอบที่แท้จริง ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา มุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา (ชาญ โพธิสิตา, 2549) โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาโดยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการกระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา ด้วยกระบวนการเครือข่ายทางสังคมโดยผู้ศึกษาได้ศึกษาในเขตพื้นที่ ตำบล ลดອนแฟก อำเภอครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ คุณน้อย แก่นนำก่อเครือข่ายจำหน่ายข้าวกล้องไรเบอร์รี่ ปลดสารพิษ มีระยะเวลา ตั้งแต่เดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2559

เครื่องมือการวิจัย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยกำหนดประเด็น ต่างๆร่วมกับการใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปิดกว้าง-ชัดเจน ไม่จำกัดคำตอบ

2. เครื่องอัดเสียง เพื่อช่วยบันทึกเรื่องราวต่างๆ จากการซักถามระดับลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้น จึงนำออกบันทึกเสียงมาถอดความหมายด้วยกระบวนการรถดคำต่อคำอย่างละเอียด เพื่อที่นำมาสรุปผลได้อย่างชัดเจน

3. สมุดและเครื่องเขียน ในการจดบันทึกข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกต เพื่อนำข้อมูลที่ได้ย่างเป็นลายลักษณ์อักษร นำมาวิเคราะห์และสรุปผลในการศึกษารั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การใช้ข้อมูลเอกสารจากเอกสาร (Review Literature) ทางการ ตำรา และหนังสือ ในส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวคิด (Interview Guide) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ควบคู่กับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อเข้าใจแนวคิดทัศนคติของผู้ให้ข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จะสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเองในการเก็บข้อมูล โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุณน้อย เป็นมthonคำ แก่นนำก่อตั้งเครือข่ายจำหน่ายข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ และใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยาในการศึกษาถึงแนวคิดทัศนคติ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่ชีวิตได้ประสบและหากันขณะร่วมกันของประสบการณ์ กระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรด้วยเครือข่ายทางสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วจึงนำมาสรุปข้อมูล
2. แยกข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะของข้อมูลและประเด็นในการศึกษา

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตีความหมายอธิบายตามลักษณะความสัมพันธ์เข้มโยงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม

4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียง สรุปหัวที่เป็นส่วนร่วม และข้อแตกต่างโดยการบรรยายเชิงพรณาวิเคราะห์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์โดยการใช้การตรวจสอบแบบสามเหลี่า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ดังนี้

1. การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) จะทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการแหล่งต่างๆ ว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ และดูว่าข้อมูลเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งหากได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันสามารถบอกได้ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง

2. การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ซึ่งจะทำการตรวจสอบจากผู้วิจัยและผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล โดยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ถ้าหากได้ข้อมูลในการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถบอกได้ว่าข้อมูลมีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) จะตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยอิงทฤษฎีต่างๆ นั้น ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ หากข้อมูลที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาแสดงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้อง

4. การตรวจสอบสามเหลี่าด้านวิธีการรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารนั้น ผู้วิจัยมีการวางแผนวิเคราะห์ลึกลงที่จะศึกษาหาคำตอบในประเด็นดังกล่าว จึงทำให้การศึกษาข้อมูลด้านเอกสารนั้นมีความครบถ้วนเหมาะสม และในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการสัมภาษณ์มีบรรยากาศความรู้สึกแบบเป็นกันเอง มีความผ่อนคลายในการสนทนาระหว่างกัน เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้อย่างเต็มที่ ครบถ้วน และถูกต้องตามประเด็นที่ศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรด้วยเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษา ตำบล ดอกแฟ อำเภอครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้เป็นแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีศึกษาปรากฏการณ์วิทยา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุณน้อย เปี่ยม ทองคำ ผู้ก่อตั้งเครือข่ายจำหน่ายข้าวโรงเบอร์รี่ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการ อาศัยแนวคิดและทัศนะจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา ศึกษาว่ามนุษย์ให้ความหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ตนประสบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่คนเข้าใจร่วมกันหรือเข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ นักวิจัยจะเปรียบเทียบประสบการณ์ของคนหลาย ๆ คน เพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1). ลักษณะเครือข่ายทางสังคมของเกษตรกรชาวนา

จากปัญหาข้าวนาที่ถูกฟ้อค้าคนกลางเอาเปรียบ รวมทั้งราคาข้าวที่ตกต่ำ อีกทั้งคู่แข่งในตลาดก็มีจำนวนมาก คุณน้อยและครอบครัวจึงได้คิดหาวิธีการในการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ประกอบกับคุณอุดมศักดิ์ เปี่ยมทองคำ สามีคุณน้อยได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการบ้านแurenak ในเรียนรู้วิธีการทำเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ปลอดสารพิษ ทางครอบครัว เปี่ยมทองคำจึงมีเป้าหมายในการทำเกษตรอินทรีย์ครั้งนี้ คือ ต้องการสร้างข้าวที่ไร้สารพิษและมีคุณภาพ เพื่อความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

ด้วยหลักเศรษฐกิจข้าวนา ที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียงพอมีเลี้ยงชีพ ไม่ใช่เพื่อกำไร แต่เพื่อการบริโภคในครอบครัวเป็นหลักคุณน้อยจึงได้คิดว่า ข้าวที่ปลูกขายและกินนั้นควรจะปลอดภัยไร้สารพิษ คุณน้อยจึงได้

ขักษณ์เกษตรกรชาวนา ในตำบลรวมกลุ่มกันทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีผู้เข้าร่วมกลุ่ม 5 ราย ซึ่งมีความสัมพันธ์ เป็นเครือญาติ โดยมีคุณอุดมศักดิ์ สามีคุณน้อยเป็นผู้เผยแพร่การเกษตรแบบอินทรีย์ให้กับกลุ่มชาวนา ซึ่งลักษณะเครือข่ายจะเป็นลักษณะ สามารถแบ่งกันใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องมือในการทำงาน พัฒนาข้าวที่ใช้ปลูก ทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น สามารถวางแผนหรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่าย และแก้ปัญหาร่วมกันเมื่อเจออุปสรรคในการทำเกษตรอินทรีย์ของคนในเครือข่าย

2). กระบวนการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา ด้วยเครือข่ายทางสังคม

1. จากปัญหาที่ชาวนาได้พบ คุณน้อยและสามีได้มองเห็นว่าการปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ปลอดสารพิษ สามารถสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์และยังสร้างมูลค่าเพิ่มได้

2. จึงได้ให้สมาชิกในกลุ่มปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ แบบเกษตรอินทรีย์ ทุกคนในเครือข่ายต่างแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. คุณอุดมศักดิ์ ได้ติดต่อนายทุนที่รับซื้อข้าวปลอดสารพิษ ให้มาซื้อข้าวในตำบลซึ่งกลุ่มเครือข่าย จำหน่ายข้าวไรซ์เบอร์รี่ให้นายทุนรายเดียว กัน ซึ่งชาวนาสามารถต่อรองตั้งราคาข้าวในการจำหน่ายได้และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

4. คุณน้อยได้มองเห็นโอกาสในการขยายฐานลูกค้าเพิ่ม จึงได้นำเครือข่ายนำข้าวไรซ์เบอร์รี่บางส่วน นำมาฝ่ายกระบวนการแปรรูปแล้วใส่บรรจุภัณฑ์ พร้อมขาย เพื่อนำไปจำหน่ายในงานจัดแสดงสินค้า ในตัวเมือง จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้การที่เครือข่ายอุปกรณ์ทำให้ผู้คนรู้จักข้าวปลอดสารพิษของชาวนา ตำบลดอนแฟก กลุ่มเกษตรกรชาวนาจึงได้ตั้งชื่อทางการค้าว่า “ข้าวเปี่ยมรักษ์” ต่อมาจากการปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ สามารถปลูกได้ในบางฤดูกาลเท่านั้นจึงอาจทำให้สมาชิกในเครือข่ายขาดการหมุนเวียนรายได้ในบางฤดูกาล จึงได้แก้ปัญหาโดย การปลูกข้าวหอมปทุม เพื่อทดแทนฤดูกาลที่ขาดข้าวไรซ์เบอร์รี่ ซึ่งข้าวหอมปทุมสร้างรายได้ให้กับเครือข่ายได้ไม่น้อย ด้วยจุดเด่นในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ที่ปลอดสารพิษ ปลอดภัยกับชาวนาเองและผู้บริโภคในท้องตลาด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เครือข่ายเกษตรกรชาวนาในตำบลดอนแฟก มีลักษณะที่มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ และเพื่อนบ้าน ซึ่งทุกคนในเครือข่าย ประสบปัญหาราคาข้าวที่ตกต่ำและมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการพยายามที่จะสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์แปลกใหม่ให้เหนือคู่แข่งขัน เพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคให้มากขึ้น และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยเครือข่ายมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานแบบเกษตรอินทรีย์ แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงพื้นทอง รวมทั้งทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดงานแสดงสินค้า ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรและชุมชนมีเสถียรภาพสูงและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากทฤษฎี ชาيانอฟ (Chayanov 1920) ที่ว่าด้วยหลักการผลิตของเศรษฐกิจชาวนา ว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้พอมีเลี้ยงชีพ ไม่ใช่เพื่อกำไร เพื่อการบริโภคในครอบครัวเป็นหลัก จึงสอดคล้องกับความคิดที่คุณน้อยต้องการให้ข้าวปลอดสารพิษ เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และปลอดภัยกับชาวนาและผู้บริโภค (ฉัตรทิพย์ นาดสุภา, 2544)

จากการสร้างเครือข่ายด้วยการซักถามญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ทำให้เศรษฐกิจครอบครัวและชุมชน มีเสถียรภาพสูง สามารถดำเนินอยู่ได้โดยการรวมกลุ่มกันเป็นแนวตั้ง ก้าวเข้าแทนที่ทำกิจกรรมที่ระบบทุนได้ลุกถ้าเข้ามา เศรษฐกิจครอบครัวและชุมชนของชาวนาจะเข้มแข็งขึ้น (ฉัตรทิพย์ นาดสุภา, 2544)

การสร้างผู้ประกอบการของชาวนาสอดคล้องกับทฤษฎีการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยความคิดของคนในเครือข่ายที่ต้องการสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์แปลกใหม่ที่เหนือคู่แข่งขัน เพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคให้มากขึ้น (ธีรยุส วัฒนศุภโชค, 2542) ด้วยการรวมตัวของเกษตรกร

ขوانใน ตำบล ดอนแฟก ในการสร้างเครือข่ายโดยมีองค์ประกอบตามทฤษฎี Waner (ชัยวัฒน์ ถิระพันธ์, 2546) ดังนี้

1. สมาชิกของเครือข่าย มีอาชีพการทำเกษตรกรชาวนาและมีความสัมพันธ์เชิงครอบครัว ญาติพี่น้อง
2. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ในการสร้างความแตกต่างจากสินค้าในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ และแก้ไขปัญหาราคาข้าวที่ตกต่ำที่ขานาต้องพบเจอกับการเอาเปรียบของผู้ค้าคนกลาง
3. การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย ทุกคนในเครือข่ายปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ปลอดสารพิษแบบเกษตรอินทรีย์ และจำหน่ายให้กับนายทุนเดียวทันทีที่มารับซื้อใน ตำบล ซึ่งขานาสามารถต่อรองตั้งราคาขายข้าวปลอดสารพิษเองได้
4. การสื่อสารภายในเครือข่าย ในด้านการที่ขานาคิดที่จะขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มขึ้น สมาชิกในเครือข่ายจึงได้ร่วมกันเข้าร่วมงานจัดแสดงสินค้าข้าวไรซ์เบอร์รี่ปลอดสารพิษโดยมีชื่อทางการค้าคือ “ข้าวเปลี่ยนรักษ์” ในการสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคในวงกว้าง
5. การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ซึ่งคนในเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำนาซึ่งกันและกัน อย่างช่วยเหลือกันแบบพื่นพ้าอาศัยกัน ทำให้เกษตรกรชาวนาในตำบลดอนแฟกเกิด ความเข้มแข็งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการการสร้างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรชาวนา ด้วยเครือข่าย สำคัญมาก ต่อการเปลี่ยนเกษตรแบบดั้งเดิม สู่การทำเกษตรสมัยใหม่ที่เป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ ทำให้สอดคล้องต่อการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย สู่ความมั่นคง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรชาวนาจากการสร้างเครือข่ายด้วยแนวคิดปรัชญาพอเพียง ของเกษตรกรชาวนาโดยผ่านกลไกประชาธิรัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยที่ได้รับครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นควรว่าการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไปสามารถศึกษาได้หลายด้าน ได้แก่

1. ควรศึกษาด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการชาวนา เพื่อจะได้ขยายเครือข่ายเกษตรกรชาวนา ให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้เกษตรกรชาวนาในตำบล ดอนแฟก ให้มีความแข็งแรงมากขึ้น ส่งผลให้ขานามีศักยภาพและโอกาส ในการสร้างความมั่งคงให้กับอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรศึกษากลยุทธ์ทางการตลาด และวิธีแก้ปัญหาอื่นๆอย่างละเอียด เพื่อจะสามารถเพิ่มยอดขาย และผลลัพธ์ของสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้ประกอบการเกษตรกรชาวนาสามารถดำเนินด้วยเครือข่ายต่อไปได้อย่างราบรื่น
3. ควรศึกษาแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวนาเพิ่มเติม เพื่อจะได้เข้าถึงพฤติกรรมของชาวนาในการปรับเปลี่ยนจากชาวนาที่เป็นผู้ผลิตอย่างเดียวให้หันมาควบคู่กับการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเดินตามการพัฒนาเกษตรยุคใหม่ สู่การเปลี่ยนแปลงประเทศไทย ยุค 4.0

เอกสารอ้างอิง

- ผัตรทิพย์ นาดสุภา. (2544). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน: ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม. กรุงเทพฯ.
สถาบันวิศิตรศน์.
- ชาย โพธิสิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อัมรินทร์พรินติ้ง
แอนพับลิชิชิ่ง จำกัด.
- ธีรยุส วัฒนาศุภโชค. (2542). Entrepreneurship ถ้าจะเป็นฟางเส้นสุดท้ายของระบบเศรษฐกิจไทย.
จุฬาลงกรณ์รีวิว. 12(45), 65.

การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
“ความมั่นคงของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21”
20 มกราคม 2560

- ธีรวิชญ์ จันทกุล. (2556). การสร้างเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสุขภาวะ กรณีศึกษา องค์กรบริหารส่วนตำบลวน รู อำเภอตาก จังหวัดสิงห์บุรี. สารนิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภาภรณ์ หวานนท์. (2552). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์. วารสาร สังคมลุ่ม แม่น้ำโขง, 5 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552), 1-22.
- ประดิษฐ์ มัชณิมา. (2522). สังคมวิทยาบนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา ทิเวทุต และสุพชรา มั่นพลศรี. (2536). คู่มือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม 2 ขยายสู่แนวหน้า. กรุงเทพฯ: สมิตร.
- ประชิสาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธ์. (2546). สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. กรุงเทพฯ. สถาบันชุมชน ห้องเรียน พัฒนา.
- พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ. (2530). เครือข่ายทางสังคม. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุขมหาวิทยาลัยมหิดล ยุทธศาสตร์ข้าวและชาวนาไทย. (2557). จำนวนครัวเรือนของเกษตรกรไทย. กลุ่มงานกลยุทธ์และศูนย์บริหาร และจัดการข้อมูล.